

Žižkovské listy

Čtvrtletník Klubu přátel Žižkova

Číslo 46, srpen 2010

První věc, které národu je třeba, je duchovní pořádek a uznání, že zlo je zlem...

Jde o to, aby národ měl jasné představy o tom, co je hanebné.

Je to boj o duši národa.

Ferdinand Peroutka

Tábor lidu na Žižkově

Na většinu českého národa byl po Bílé Hoře vyvíjen značný tlak: poprav, bezpříkladné konfiskace veškerého majetku, nejbezohlednější a nejnespravedlivější vyhoštění ze země a strašlivé masakry obyvatelstva bez ohledu na společenské postavení a věk. Několik let po osudné bitvě tak země česká přišla o tři čtvrtiny obyvatel. Elita české šlechty byla vyhubena, zemřela buď na popravišti nebo byla navždy vyhnána ze země. Většina měst a vesnic lehla popelem a ti co zůstali, se skrývali ve skalách a jeskyních bez potravy a základních životních potřeb.

Český národ, před kterým se před časem třásla celá Evropa, přišel o národní a politickou samostatnost. Lidé se postupně měnili z hrdinů v ponížené otroky a nezvedli se ani v dobách, kdy se ostatní národy probouzely k novému životu.

Bylo proto přímo povinností každého Čecha pracovat ze všech sil proti vládám, které národ utlačovaly a snažit se, aby do vlády byli zvoleni lidé osvícení, poctiví a spravedliví, kteří jediní by měli mít právo vládnout. A národ tedy bojoval všemi

zákonnými prostředky, které budily úctu a obdiv nejen u příznivců, ale i u odpůrců.

Rod habsburský byl na český trůn zvolen v 15. století svobodnou volbou, na základě ústavy, stanovené zemským sněmem

v r. 1500. Tedy právní poměr mezi dynastií habsburskou a národem českým a uherským byl ryze ústavní, roku 1848 byla zemím koruny České vrácena ústavní i administrativní samostatnost. Ta však byla hned následujícího roku omezena – práva zrušena a zaveden byl absolutismus.

Následovalo pak vyhlášení výjimečného stavu, který byl důsledkem událostí. Nastal tvrdý policejní režim. Každý týden konaly se soudy s občany, kteří údajně spáchali nějaký zločin – např. zločin urážky jeho Veličenstva. Oznamovatelé těchto zločinů byli často lidé, kteří se ucházeli o službu v policii a snažili se získat zásluhu: udali proto co nejváženějšího poctivého občana, za úplatu sehnali svědky a obviněný se nemohl bránit.

Za zločin se považovaly jakékoli veřejné i neveřejné projevy názoru. Úřady zasahovaly i do kultury – zakazovaly např. divadelní představení, které by mohly být projevem jiného než oficiálního názoru. Už potlesk na takovém divadelním představení byl považován za demonstraci. Lidé ovšem

demonstrovali i v ulicích. Např. při návštěvě ministra spravedlnosti dr. Herbsta v Praze se davy sešly před kasinem, kde byla pro ministra připravena slavnostní večeře. Demonstrativně zpívali, syčeli a hvízdali,

okamžitě byli v pohotovosti c.k. strážníci a četníci, kteří celou oblast obsadili a proti lidem, zpívajícím vlastenecké písně táhli s nabitými zbraněmi a bodáky.

Odbojné byly také české noviny, např. Národní listy. Nejenže při každé příležitosti vzpomínaly na významné okamžiky českého národa, ale vybízely také k shromážděním. Za organizaci jednoho takového „výletu“ byly noviny konfiskovány – bez udání důvodů.

Vyšetřování pro účast na demonstraci v Emauzích a na Betlémském náměstí bylo vedeno také proti žižkovskému staviteli Karlu Hartigovi. Při výslechu se však prokázalo, že Karel Hartig byl ve dnech, kdy se demonstrace konaly, mimo Prahu.

Dne 28. září 1868 se na Žižkově konal tábor lidu. Úředně ohlášen nebyl, úřady by jej stejně nepovolily. Již před polednem se na vrchu Žižkově, na stráni k vojenskému hřbitovu, shromáždil dav, který se zase rozešel. Odpoledne se však pražskými branami na Žižkov valily davy, do 15 hodin na 15 tisíc lidí, hlavně dělníci, studenti a občané. Dělníci utvořili velkou skupinu a začali jednat o „potřebě zastoupení dělnické třídy v politických záležitostech, zejména o zastoupení na řádném sněmu království Českého, kam sice obchodní komory posílají zástupce velkých továren, většinou židovsko-německých, kde však dělníci nemají svého obránce“. Když se na místo dostavil karlínský policejní komisař a nařídil lidu okamžitý rozchod, nastaly strkanice, davy lidí milého komisaře strkaly, nesly, vlekly až na Vídeňskou silnici... O půl páté, zrovna když se dělníci shromáždili k poradě, začalo pršet; chtěli se tedy rozejít, když v tom z temena hory Žižkov zaznělo: „Vojsko přichází!“

Lidé se však nelekli. Jako na povel se sešikovali a začali zpívat „Hej, Slované“

a „Povstaň, Žižko, povstaň!“ Blížící se vojsko vítali voláním „Sláva!“ Jakmile zjistili, že vojáci patří k plukům moravským, provolávali „To jsou naši Hanáci!“ a „Sláva Moravě!“, také zazpívali „Moravo, Moravo!“

Vojsko přicházelo na vrch Žižkov ze dvou stran, rozestavilo přední stráž a hnalo se s nasazenými bodáky. Útok se zúčastnil celý prapor včetně štábních důstojníků na koních a to byl ještě u karlínských kasáren připraven další prapor vojska. Když vojsko dorazilo asi na sto kroků od davu, komando začalo nabíjet zadovky. Lid zatím stále provolával vojsku slávu. Vojenský komisař jednoho z chlapců v davu chytil za límec a chtěl jej zatknout, ale lidé se hrnuli, aby mu chlapce vyrvali; po chvíli ho komisař pustil. C.k. nadporučík Faber pak vyzýval lid, aby se rozešel, což se nakonec stalo. Davy obcházely kolem vojska volným krokem na Vídeňskou silnici až k Židovským pecím, kde se shromáždily v místě, kde bývalo popraviště. Tam dav poklekl a všichni se modlili „za blaho vlasti a za odpůrce své“. Vojsko je však s nasazenými bodáky vyhánělo, lidé tedy před bodáky couvli ke kostelíčku sv. Kříže u Volšan, ale vojáci je vyhnali i odtud. Nakonec se dav pohnul směrem k Praze a zaplnil hostince kolem Vídeňské silnice. V jednom z nich, „U Zlatého srpu“, jakýsi občan – František Hejhal provolal „Sláva korunovanému králi českému Ferdinandu V.!“ , což osazenstvo hostince přijalo s nadšením. Zaslých to však major pěšího pluku arcivévody Karla Ludvíka a přikázal Hejhalu zatknout; sám vjel na koni do hostince. Čtrnáct ozbrojených mužů pak splnilo jeho rozkaz a zatčeného odvedlo na c.k. policejní komisařství v Karlíně.

*J. Arbes, Pláč koruny České
Zpracovala J. Polanecká*

Pražské mužské sbory

Pěvecké sdružení pražských učitelů v posledních letech několikrát vystoupilo na různých žižkovských akcích, např. na festivalu Nekonvenční žižkovský podzim. Každý rok zpívají také při pietní vzpomínce u hrobu Jana Palacha na Olšanských hřbitovech, předseda souboru prof. František Zumr před časem přednášel v Klubu přátel Žižkova.

Pěvecké sdružení pražských učitelů je součástí Pražských pěveckých sborů. Tento název tělesa patrně nic neříká ani mladším kategoriím zpěváků, natož občanů. Proto toto krátké představení.

Toto seskupení tvoří tři mužské sbory – Pěvecké sdružení pražských učitelů (PSPU), založené 1908, Pražský pěvecký sbor Smetana (PPSS), zal. 1909 a Pěvecký sbor Typografia (PST), zal. 1862, sbory, které svým uměním dosáhly až ke hvězdám.

PSPU za slavné éry sbormistrů Metoda Doležila, Jana Kasala a Antonína Šídla, PPSS pod vedením Františka Spilky

a Vladimíry Doležala a podobně tak i nejstarší z této trojice – PST za dirigování Vojtěcha Bořivoje Aima, Přemysla Charváta, Jiřího Vály a dalších. Ti všichni svou neobyčejnou muzikálností, talentem, důsledností a znalostí lidského hlasu vytvořili přímo tradici sborového pěvectví v Čechách, podobně, jako tomu bylo pod vedením Jana Šoupala nebo Ferdinanda Vacha na Moravě v Pěveckém sdružení moravských učitelů, v Akademickém pěveckém sboru Moravan a dalších. Všechny tyto špičkové mužské sbory reprezentovaly naši vlast ve

všech světadílech a přirozeně též ve všech evropských zemích. V uváděných sborech jsou pamětníci triumfálních zájezdů těchto těles zejména v letech politického útlaku, kdy tělesa byla nejkompaktnější a využívala zejména od roku 1965 možnosti koncertních zájezdů jako jediné možnosti k cestám za hranice. Tehdy byly

sbory také nejpočetnější a byly v nich zastoupeny všechny věkové a sociální kategorie. Situace se zcela změnila po „sametové revoluci“ v roce 1989. Sbory ztratily podporu státu a odborů, ocitly se v nových podmínkách tržní ekonomiky bezbranné, bez svých zřizovatelů a bez majetku. Muži v produktivním věku a mladí adepti museli hledat místo ušlechtilého zájmu o zpěv spíše druhé zaměstnání k obživě své

rodiny. A tak se z těles čítajících několik set zanícených zpěváků stala tělesa, která jako samostatná byla odsouzena k zániku. Myšlenka vytvořit jeden společný sbor byla spásnou myšlenkou pro všechny tři sbory, byť s pouhou desetinou původního členstva. Již společný zájezd do USA v roce 1995 ukázal, že tato cesta je možnou cestou pro ty, kteří s odchodem do důchodu nechtějí zanechat svých zájmů, ba naopak se chtějí ještě ve větší šíři sborovému zpěvu věnovat.

Od roku 1996 tedy tyto tři sbory spolupracují nejprve pod vedením čerstvého absolventa HAMU Mgr. Michaela Kepřta, dále pak taktovkou zkušeného sbormistra prof. Stanislava Pešičky a od ledna též začínajícího sbormistra Mgr. Solona Kladase, který dokončil studium sbormistrovství na Pedagogické fakultě UK. V širokém repertoáru jsou zakotveny sbory mistrů polyfonie, sbory klasiků od období romantismu až do dneška a ohlasy lidových písní v úpravách pro mužský sbor. Repertoárovým specifikem PMS je český skladatel Josef Bohuslav Foerster (1859-1951). Jeho mužské sbory patří mezi klenoty sborové literatury 19. a 20. století. Těmto skladbám věnuje naše těleso pozornost i na svých každoročních mezinárodních festivalech – v červnu Foerstrovy Osenice a v říjnu na Sborovém festivalu hudebního romantismu ve Vlachově Březí, které vznikly v roce 2000 z podnětu sboru. Patronem a každoročním hostem festivalů jsou právě PMS. V Osenicích jsou organizátory tohoto festivalu a patronem Památníku Foersterova rodu.

Soubor natočil několik desek a řadu rozhlasových nahrávek. Během své dlouholeté činnosti premiéroval sbor řadu skladeb domácích autorů, např. L. Janáčka (1904),

J. B. Foerster (1936), O. Ostrčila (1925), V. Nováka (1941), O. Jeremiáše (1928). V posledních letech např. Pessa della liberta Mikiho Jelínka na text Václava Havla (2001) a další.

Solon Kladas (1979) – sbormistr

Narodil se v řecké části Kypru ve městě Limasol, základní i hudební vzdělání získal studiem ve své domovině, vysokoškolské na Pedagogické fakultě UK v Praze. Znalosti dirigování získal u prof. J. Koláře, prof. I. Štíbrové a prof. M. Košlera. Sbornistrem PMS je od ledna 2005. Umělecký vedoucí PMS St. Pešička mi již svěřil nastudování Beethovenovy Ódy na radost pro česko-japonské provedení IX. symfonie v únoru t.r. v Rudolfinu.

Stanislav Pešička (1931)

- žák prof. M. Venhody ve Schole cantorum, absolvent studia hudební výchovy na Pedagogické a Filosofické fakultě UK v Praze. Vedle pedagogické činnosti na středních školách v Táboře působil jako sbormistr amatérských pěveckých sborů v jihočeské oblasti. Dojížděl do Prahy a v PSPU jako zpěvák prožil 31 let – nejkrásnější éry Kasalovy a Šídlovy.

Do Prahy se vrací již jako zkušený a vyzrálý sbormistr a s PMS nastudoval programy pro desítky koncertů a festivalů doma i v zahraničí. Např. Dvořákovo Stabat Mater, Tomáškovo Requiem, Beethovenovu Ódu na radost pro IX. symfonii, programy pro zahraniční zájezdy do Itálie (Cividale del Friuli a Terst), Španělska, Francie, Švýcarska a Slovinska.

Pracuje tedy a tvoří stejně intenzivně i ve svém důchodovém věku.

Pravda o Bedřichu Smetanovi

Měl jsem trochu nezbytného štěstí, když se mi do rukou dostal dokument, který mluvil o tom, jak to doopravdy bylo, totiž, co bylo příčinou a na jakou chorobu zemřel náš velký český hudební skladatel Bedřich Smetana. Napadá mě při tom, jak je možné, že se tak úporně drží a neustále dokola omílá mezi lidmi a v celém národě „fáma“ o tom, že příčinou Smetanových zdravotních potíží a v důsledku toho i jeho úmrtí v roce 1884 byla nakažlivá nemoc lues, neboli příjice. Snad lidem podvědomě vyhovuje nádech senzace, jakási nepřejícnost a tichá radost z potíží či neštěstí toho druhého, hlavně těch úspěšnějších, těch kteří něco svým umem dokázali vytvořit. I stopy závidění je v tom možné nalézt. Není to nic nového, můžeme to pozorovat stále a kdo není slepý, vidí v dnešní době ten neradostný stav každodenně. Jen tak je možné vysvětlit příčinu prosperity a oblibu bulvárních časopisů a novin, které v našem mravně narušeném národě sklízí úspěch za úspěchem – čím větší drb, tím lépe. Nejinak tomu bylo bohužel i u velikána českých dějin, našeho hudebního velikána Bedřicha Smetany. Ale přejděme raději k věci samotné.

Když v listopadu roku 1987 bylo nutné pro havarijný stav opravovat Smetanovu hrobku na vyšehradském hřbitově, byly exhumovány také Mistrovy ostatky a se souhlasem Smetanových potomků byly podrobeny lékařskému průzkumu. Ten byl svěřen světoznámému českému antropologovi prof. MUDr. Emanuelu Vlčkovi, DrSc. V jeho týmu se od osmdesátých let minulého století účastnil antropologicko-lékařského výzkumu také doc. MUDr. Jiří Ramba, DrSc., jehož celoživotním zájmem je nejen akutní dětská traumatologie obličejové, ale i problematika dlouhodobých obličejových změn a poúrazových deformací. Za zmínku stojí, že tento odborník zkoumal i např. lebky Karla IV., Jiřího z Poděbrad a dalších

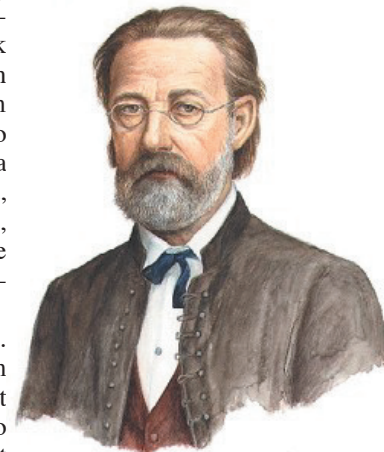
historicky významných osob. Proto mu byla svěřena k prozkoumání i lebka Bedřicha Smetany. Důvod vyvstal tehdy, když prof. E. Vlček ke svému překvapení zjistil, že je jeho lebka asymetrická. Když ji badatelé proměřili a zhotovili potřebné rentgenové snímky, zjistili, že Smetanova pravá polovina obličejové je skutečně výrazně menší, což je viditelné i pouhým okem, stejně jako zdeformovaná očníce, lícní kost a čelist. Tento defekt se Smetana zřejmě snažil zakrývat výrazným plnovousem. Tím si také vysvětlujeme, proč jeho tvář na fotografiích i obrazech známe jen z levé strany. Z rentgenových snímků jasně vyplynulo, že v tomto případě jde o vývojovou anomálii způsobenou zpomalením růstu obličejové vinou vyvstalého poúrazového zánětu. I tento nálezný byl pro antropology překvapivý a v nálezu je jednoznačně zapsáno: „Na obličejových kostech jsou jednoznačné známky infekčního zánětu, osteomyelitidy.“

Chceme-li tedy znát příčinu a ptáme-li se, jak se to mohlo stát, pak dejme slovo přímo doktoru Rambovi: „... musel jsem jít do archivu a dvanáct let studovat všechny možné dobové prameny včetně jeho deníků. Získal jsem ale dostatek údajů, které se nakonec daly chronologicky seřadit tak, že dnes před sebou máme podrobný zdravotní záznam, nebo chcete-li Smetanův chorobopis. Ve zkratce se dá říci, že coby jedenáctiletý chlapec v době, kdy pobýval v Jindřichově Hradci, utrpěl těžké zranění a přechodně ztratil sluch. Došlo k tomu nejspíš při explozi nálože, skleněné lahve naplněné střelným prachem, kterou chlapci zakopali na poli. Výbuch vmetl Smetanovi do obličejové střepy, čerstvě pohnojenou ornici a navíc mu ránu vymyli nečistou vodou z nedalekého rybníka Vajgaru. To byla ideální kombinace pro zanesení infekce a také pro vznik zmíněného zánětu, který Smetana při tehdejší neznalosti antibiotik a

dalších léků, jen zázrakem přežil. Jenomže zánět přešel později do chronického stadia a zachvátil mozkové pleny, čímž se podle současného lékařského poznání vysvětlují nejruznější obtíže, které musel skladatel po celý život snášet. Například v podobě větší ztráty imunity. Docházelo u něho k alergickým potížím a dalším chorobám. V dobových dokumentech se třeba dočteme, že ho trápilo „zapálení močového měchýře“, často u něho docházelo ke „krčním katarům“, zvracel a měl závratě. Naše mikroskopické vyšetření prokázalo, že zánět těžce postihl také ušní kůstky, což vedlo k postupné ztrátě sluchu. Nakonec se dostavily i psychické potíže. To vše spolu s velmi bolestivým a hnisavým zánětem kůže, mylně pokládáným za příznaky jinak nebolestivých luetických vředů, vedlo k všelijakým dohadům o příčinách jeho nemoci... Tak vznikla i ona domněnka, že trpěl syfilidou, jenže to je naprostý nesmysl, který se bohužel traduje, lépe řečeno v touze po laciné senzaci, až do současnosti.“

Tolik sám doc. MUDr. Jiří Ramba, DrSc., ke svým zjištěním. Více jak sto let tedy trvalo, než se podařilo jednoznačně prokázat skutečnou pravdu a tím na základě vědeckých poznatků očistit Smetanovo jméno. Já mohu jen dodat, že nechápu, proč o této skutečnosti téměř nikdo neví, nikdo ji ani nezveřejňuje, nepropaguje a nešíří, a proč ona nešťastná „fáma“ stále přežívá a udržuje se v povědomí národa. Je to škoda, vždyť jde doslova a do písmene o čest našeho českého hudebního genia – o Bedřicha Smetanu!

V roce 1998 byla vydána v nakladatelství Media Bohemica s.r.o. v Praze kniha známého českého muzikologa prof. PhDr. Jaroslava Smolky, DrSc., kterou autor nazval *Osudové lásky Bedřicha Smetany.*

Nepochybuji, že se autor hleděl dopátrat pravdy o tom, jak a kde vzniklo tvrzení, že se Smetana nakazil onou nechvalně známou chorobou. Sám o tom v úvodu své knihy píše, že: „Smetanovy životopisy jen do zvláštního zauzlení v milostném životě pětatřicetiletého skladatele roku 1859 či krátce za ně vypovídaly v souladu s tím, co se dalo podle zachovaných pramenů zjistit. Složitě děje a souvislosti po této události vedly k důsledkům, kterých se badatelé zalekli a nejčastěji je obcházel...“ A o něco dále přiznává, že obsahem jeho knihy je, „... hlavně vyprávění o láskách B. Smetany podle toho, co o nich lze zjistit na základě pramenů.“ A doctivě píše, že „kde prameny chybějí, jen naznačuji a fantazijně domýšlím, jak asi probíhaly události, které můžeme podle důsledků jen tušit...“ Vydejme se spolu s autorem stručně po stopách sedmi žen, které podle dobových pramenů ovlivnily Smetanův život a které by snad mohly zavinit ono tvrzení o bolestivém konci života.

O prázdninách, které trávil šestnáctiletý Bedřich v Novém Městě nad Metují u svého příbuzného Václava Smetany v roce 1840, zahleděl se do starší z jeho dvou dcer Aloisie (1823-1883), které se říkalo Louisa. Podobně jako on měla umělecké záliby, navíc velmi dobře zpívala. „Je pochopitelné, že chlapec, který žil hlavně hudbou, se zamiloval právě do dívky, jež vzrušovala zároveň svými uměleckými výkony i zjevem. To bude společně všem láskám jeho mládí a později vůbec velké většině žen, do kterých se zamiluje.“ Když Bedřich odešel studovat do Plzně, ustaly kontakty a neopětovaná láska. Co trvá dodnes, je Louisina polka, „první jeho zachovalá zralá skladba, šťastný start

kardinálně důležitého oboru jeho tvorby.“

Mnohem závažnější vztah měl však v Plzni k děvčeti o tři roky mladšímu, vynikající klavíristce Kateřině Kolářové (1827-1859), kterou znal již ze svého pobytu v Jindřichově Hradci. Stýkali se společensky, nejčastěji však u klavíru, na který hráli čtyřručně. Proto jí již v roce 1842 věnuje první skladbu Overturu c moll pro čtyřruční klavír. Později spolu dokonce založili vlastní hudební ústav, kde začali v srpnu 1848 vyučovat a o rok později slavili u sv. Štěpána na Novém Městě pražském svatbu. Na počátku roku 1851 se jim narodila první dcera Bedřiška, po ní pak následovaly další tři děti. V roce 1854 zemřela druhorozená dcerka Gabriela, v září 1855 prvorozená Bedřiška, ale v tomtéž roce se narodila čtvrtá dcera Kateřina. To všechno zanechalo na psychice matky těžké následky. Následující rok se Smetana rozhodl odjet na čas za lepšími podmínkami ke skladbě a zajištění rodiny do Švédska. V roce 1857 za ním přijela Kateřina, její zdravotní stav se ale začal prudce zhoršovat. V dubnu 1859 při jejím převozu zpět do Prahy v Drážďanech zemřela. O hloubce a rylosti Bedřichovy lásky k ní svědčí barytonová árie Petra Voka z opery Čertova stěna „Jen jediná mne ženy krásná tvář...“, ve které vytvořil „jednu ze svých citově nejhlubších operních árií a nejzanícenější hudební vyjádření pozdní reflexe své lásky ke Kateřině.“

Po příjezdu do Göteborgu se Smetana seznámil s paní Fjördou Gumpertovou, provdanou Beneckovou a později Rubensovou, která byla jeho žákyní. Jeho vztah k ní byl ovlivněný jejím „bystrým intelektem, vnímavostí pro hudbu a pochopením jeho uměleckých ideálů. Přispělo k tomu i oslnění z jejího ženského zjevu. To obojí vyústilo – nejspíš na podzim 1857 či 1858 v lásku tak prudkou, že jí nebránily ani manželské závazky na obou stranách (jak se domnívalo jejich göteborgské okolí). Anebo v jejich blízké, ale jen umělecké a intelektuální přátelství, jež mělo pouze ze

Smetanovy strany erotický náboj, jež však Fjörda nepřipustila (jak tvrdila o půlstoletí později ona). Ať tak či onak „další život však ukázal, že z jejich vztahů zbylo cosi jasného, pozitivního, trvalého: krásné přátelství...“

Se skladatelkou a klavíristkou Ingeborg Starckovou (1840-1913) se Smetana seznámil v roce 1859 u Franze Liszta, který ho pozval do Lipska na sjezd německých skladatelů. Zaujala ho na prvý pohled svým půvabem i elegancí. Nebyl ovšem jediným, koho přitahovala i svou inteligencí. Obklopovali ji hlavně mladí muži, kteří obdivovali svého Mistra, Franze Liszta. Smetana jí dokonce věnoval virtuózní klavírní Etudu C dur, dedikaci však v rukopisné partitūře při revizi svého díla zrušil. Rozloučení s Lisztem a odjezdem z Výmaru „skončila jedenáctidenní historie vzplanutí ke krásné a elegantní klavíristce a skladatelce Ingeborg Starckové...“

V červenci 1859 se Smetana seznámil v Lamberku u Obríství s Bettinou Fernandiovou (1840-1908). Byla to vyspělá, půvabná osmnáctiletá dívka. Není divu, že se Smetana po uši zamiloval. Přestal téměř komponovat, nic ho netěšilo, jen Betty a láska k ní. Snad věkový rozdíl způsobil, že si pohrávala s jeho city podle své chuti a nálady. Když se konečně rozhodla, spíš na doporučení a naléhání přátel a příbuzných, za Smetanu provdat, i když bez lásky: „zajisté vážila výhody a společenskou prestiž postavení manželky významného a poměrně bohatého umělce...“ Svatba se konala 10. 7. 1860. Není tajemstvím, že manželství trpělo krizemi, i když byl Smetana stále zamilovaný jako mladík. V dubnu 1871 drama vyvrcholilo dopisem, ve kterém mu Betty otevřeně sdělila své antipatie a také lásku k jinému muži. Téměř současně se stal Smetana terčem svých nepřátel s jistým Fr. Pivodou v čele. Tento hudebník a neúspěšný skladatel útočil na Smetanu bezohledně a nevybíravě lží a pomluvou. „Jejich informační hodnota je podezřelá

a ve vztahu ke Smetanově činnosti jsou tam tvrzení zvláště nevěrohodná.“ Ovšem, jak už to bývá, divadelní pomluvy a klepy jsou zvláště žádané a předáváním od ucha k uchu jen narůstají. Je možné se jen podívat, že se nekriticky dostaly i do seriózních článků i životopisných knih. Narážky na Smetanovu nemoc získanou „od jisté sboristky“, jak o tom psal, byly od Pivody obzvláště urážlivé, i když se nemohly zakládat na pravdě. „...A takový vztah není ve Smetanově stylu a v souladu s jeho zvyklostmi. Se svými láskami se až na jediný neúspěšný případ netajil, nezůstávaly nezmíněny v jeho denících... Ve věcech milostných nebyl Smetana lehkomyšlný pragmatik, sahající po první příležitosti..., vybíral si a vyvolenou ženu byl ochoten dobývat.“ V červnu 1871 se však objevily první příznaky nemoci, které se střídavě opakovaly. V červenci 1874 začínají sluchové potíže a v říjnu dochází k úplné ztrátě sluchu. Smetanovy deníky svědčí o tom, že Bettinu miloval bezmezně až do konce svého života, jak o tom svědčí jeho poslední vyznání lásky, poslední pokus o smíření a trvalý soulad, když pro svůj výroční koncert 4. ledna 1880 napsal jako součást programu Večerní písně Vítězslava Háška. „Jako první z nich komponoval píseň na slova horoucího vyznání Z svých písní trůn ti udělám, již pak postavil v cyklu na místo finálního vyvrcholení.“ Dílo je dedikováno „Své choti Babetě“. „Bedřich Smetana v něm postavil velkolepý pomník své lásky k ní, umělecky ji vyzvedl k obrazu vytouženého ideálu, jakým pro něj přes všechna zklamání a bolesti po dvě desetiletí byla.“

Operní pěvkyně Adelaide Ricci (1850-1871), oslovaná Lella, byla pravděpodobně další osudovou ženou v životě Bedřicha Smetany. Píši „pravděpodobně“, poněvadž chci citovat autora knihy. Píše, že nemá žádný přímý důkaz, že tato italsko-česká pěvkyně byla milenkou B. Smetany a že pro to, že se jí

ve své knize zabývá „může uvést jen dvě okolnosti. Za prvé. Nejsem první, kdo přišel na to, že právě ona mohla být tou, která našeho Mistra infikovala osudnou nákazou. A za druhé: časová shoda okolností jejího působení v Praze, nanejvýš pravděpodobných příznaků Smetanova akutního onemocnění a jejího náhlého tragického skonu je tak přesná, že úvahu o jejich možné příčinné souvislosti dost dobře nelze pominout.“ Lella vystudovala pražskou konzervatoř, její otec (Luigi Ricci) zde působil jako skladatel a dirigent. V roce 1856 přijela do Prahy její teta Terezie Stolz, jejíž „strmá dráha dramatické sopranistky ji vedla do předních italských divadel včetně milánské La Scaly, do Paříže, Vídně... až k exkluzivnímu postavení první Aidy v Itálii po premiéře v Káhiře...“ Dále autor uvádí, že „naše dedukce událostí života Lelly Ricci v prvních měsících po květnu 1871 je tak nesouvislá a plná neznámých proto, že je odvozena až ze zpráv o tragédii, jež ji postihla 7. května.“ Nelze jinak než konstatovat, že jde o spekulativní dedukci vytvořenou zřejmě proto, že Lella zemřela právě na tuto chorobu. Při tom, jak sám autor uvádí, není jediný přesvědčivý důkaz o důvěrném sblížení. Ani Smetana, který se svým deníkům svěchoval až intimně, nic o takovémto sblížení nezaznamenal.

Poslední ženou, o které Dr. Smolka píše, je Antonie Feslová. Uvádí, že o ní „víme málo“. Až v roce 1930 předali potomci této paní Muzeu Bedřicha Smetany dopis, který jí Smetana, zřejmě pod vlivem Bettinina odcizení, psal v touze po citovém porozumění. Když se do tohoto možného vztahu vložila její přítelkyně, která žádala, aby Smetana vdovu nekompromitoval, byl jí odmítnut. Nejsou k dispozici zprávy, že by s ní Smetana udržoval styk.

Co říci závěrem? Máme na vybranou: Buď přijmout tvrzení, že „ve věcech milostných nebyl Smetana lehkomyšlný pragmatik, sahající po první příležitosti... vybíral si a vyvolenou ženu byl ochoten

dobývat...“. Byl to tedy člověk vědomý si hodnoty vztahu, takový, který dokáže pravdivě milovat, a který se ani hloubkou svých citů netají (viz jeho deníky). Nebo uvěřit nepodloženým dohadům, evidentním pomluvám a drbům, zmiňovaným výše. Proč ale neuvěřit moderním vědeckým poznatkům, vysvětlujícím onu záhadnou

nemoc? Záleží na každém zvlášť, zda si vybere dohady s přijetím oné nedoložené nemoci nebo vědecké poznání. Já se přiznávám, že věřím člověku Smetanovi a vědeckým důkazům.

A. Džbánek,
*Zpravodaj Pěveckého sboru
pražských učitelů*

ODEJÍT, ČI ZEMŘÍT?

Diskriminační protizidovská opatření v Protektorátu Čechy a Morava postihla brzy po 15. březnu 1939 také kulturní oblast, a to zejména v divadle a filmu. Ve smyslu nařízení říšského protektora z 21. června o židovském majetku byli záhy propouštěni nearijsí zaměstnanci, docházelo k arizaci kin, filmových výroben a distribučních podniků. Od konce srpna 1939 měli Židé zakázán vstup do všech kin v Čechách a na Moravě a byl vydán zákaz promítání filmů s herci židovského původu.

Některým filmařům a hercům se podařilo i přes zhoršující se perzekuci uniknout. Tak vedoucí pracovník Radiofilmu Otto Sonnenfeld emigroval do Palestiny, herec Valtr Taub do Skandinávie. Člen správní rady Moldaviafilmu Ludvík Kantůrek, barrandovský akcionář a majitel kin Osvald Kosek a výrobce a distributor Josef Auerbach (Elektafilm) se dostali do USA. Kameraman Otto Heller a režisér Jiří Weiss do Velké Británie. Hugo Haas počátkem dubna 1939 odcestoval s manželkou do Paříže, aby posléze, po pádu Francie, přes Portugalsko našel nový domov ve Spojených státech.

TI, CO SE NEURÁTILO

Kdo nestačil utéci – nepřežil! Výrobce a distributor filmů MUDr. Alfréd Baštyř zesnul předčasně roku 1942 v psychiatrickém ústavu v Bohnicích. Představitel rázovitých figurek, herec Felix Kühne, musel v říjnu 1941, stejně jako majitelka vinohradského Gloriafilmu Kamila Šťastná-Donáthová a malíř Robert Guttmann, nastoupit do transportu směřujícího z Prahy do ghetta v Lodži a tam ještě téhož roku přišel o život. Oskara Waldmanna, provozovatele brněnského Ovalfilmu, očekávalo v květnu 1942 ghetto v Lublinu. Do vyhlazovacího tábora Treblinka se v říjnu 1942 dostala Marie Popperová, disponentka pražského Korunafilmu. Majitelé brněnských kin Dominik Morgenstern (1875) a jeho syn Jan Morgenstern (1898) skončili v roce 1942 ve vyhlazovacím lágru Sobibor. Tábor Osvětim se v roce 1944 stal konečnou životní stanicí

pro pražské distributory filmů Emila Meissnera, JUDr. Karla Schonbauma (firma Praha-Paříž) a Jakuba Ringlera a také pro majitele brněnské půjčovny filmů Annafilm Karla Grünberga a vedoucího výpravy barrandovských ateliérů Arnolda Reimanna (1883-1944). Provozovatelé dvou pražských půjčovny filmů, bratři Beda a Artur Hellerovi (Arkofilm), se dostali do Terezína. Zatímco první z nich zde 13. dubna 1943 zemřel, jeho bratra čekala deportace do koncentračního tábora Malý Trostinec. Žádný z výše jmenovaných nepřežil. Výčet obětí brutálních forem antisemitismu tím zdaleka nekončí. Z nacistických věznic a vyhlazovacích táborů se již nikdy nevrátili ing. Pavel Kosek, manželé Metzgerovi, vlastník závodu Film-Recono ing. Kurt J. Zentner a mnozí další...

MILOŠ KOPECKÝ, OLDŘICH NOUÝ

Po určitém čase přišla na řadu smíšená manželství. Z nesčetných případů dokládajících absurdnost reality uvedeme alespoň dva. Majitel kožešnické dílny, árijec, se raději dal se svou židovskou manželkou rozvést, jen aby mohl dále rozvíjet živnost. Žena se z Osvětimi již nevrátila, ale její syn – položid a budoucí vynikající herec Miloš Kopecký – musel v srpnu 1944 nastoupit do pracovního tábora v Bystřici u Benešova.

Na rozdíl od kožešníka Kopeckého, herec a principál Oldřich Nový – přes nátlak nacistů – odmítl opustit svoji židovskou manželku Alici. Ta našťastí v Terezíně přežila, avšak známý a oblíbený umělec byl po Vánocích 1944 deportován do internačního lágru u Ostenrody. Čekala jej manuální práce ve vápencovém lomu, která poznamenala jeho dědičnou rozedmu plic.

Vyňato z Roš chodeš, Věstníku židovských náboženských obcí v českých zemích a na Slovensku, listopad 2007, Miroslav Čvančara

Uíte, po čem chodíte?

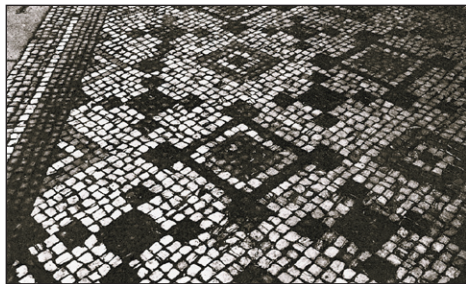
První řádná pražská dlažba byla kladena již v r. 1331, takže tím Praha jiná města časově předstihla. Tehdy byl vždy jednou za čtvrt roku najat dlaždič k práci tam, kde se to přísežným měšťanům zdálo za potřebné. Dokonce r. 1340 bylo již v Praze nařízeno pravidelné metení a čištění ulic.

To jsou věci, o kterých Pražané, chodící a jezdící po pěkně asfaltovaných a vydlážděných ulicích a chodnicích, bedlivě každého dne čistěných příslušným oddělením městského stavebního úřadu, vůbec nepřemýšlejí, neuvědomujíce si, že se takto pohodlně po naší Praze vždycky nechodívalo. Avšak předkové dnešních Pražanů již v nejstarších dobách si dobře bývali vědomi toho, že dláždění velmi přispívá k udržení čistoty městských ulic.

Vůbec nejstarší pražská dlažba byla před několika lety nalezena při zabezpečovacích a výzkumných výkopech na pražském Hradě, kde byly pod úroveň dnešního třetího nádvoří nalezeny zbytky dlážděných vozových cest, pocházející z X. až XI. století a představující bezpochyby nejstarší českou dlažbu vůbec. Tisícileté dláždění bylo z velkých oblázků, zatlačených prostě do měkké půdy. Povrch této dlažby byl proto asi již od počátku dosti nerovný a její měkký podklad umožnil, že tehdejší pouliční – vlastně hradní – provoz na ní mohl zanechat až podnes svoje stopy. Působilo tedy jistě zvláštním dojmem, když na této cestě, po dlouhých staletích opět odkryté, se našly viditelné rýhy po povozech a podle nich se dal i změřit roz-

chod kol dávných povozů našich předků, které i se svými náklady a vozky již dávno odjely do nenávratna...

Proto také v dláždění Prahy od začátku, datovaného do doby panování krále Jana Lucemburského, podle potřeby stále pokračovali. Tato dláždění od r. 1331 představovala vlastně již veliký pokrok nejenom ve vzhledu, nýbrž i v celkové hygieně města. Naše Praha se tímto - na svou dobu velice pokrokovým - činem rázem postavila přímo v čele středoevropských měst, kde se s dlážděním ulic začalo teprve mnohem později (v Norimberku až r. 1368, v Basileji 1389, v Augšpurku dokonce až 1416). Jaký byl vzhled tehdejšího dláždění, to dnes dobře nevíme. Bylo k němu asi použito valounů z vltavského šterku a celá ulice byla vydlážděna stejně, bez zvláštních chodníků, zatím co uprostřed byl ponechán malý rigol pro odtékání dešťové vody a různých splašků... K dláždění ulic zvláštním, přitesávaným dlažebním kamenem došlo teprve o mnoho později.

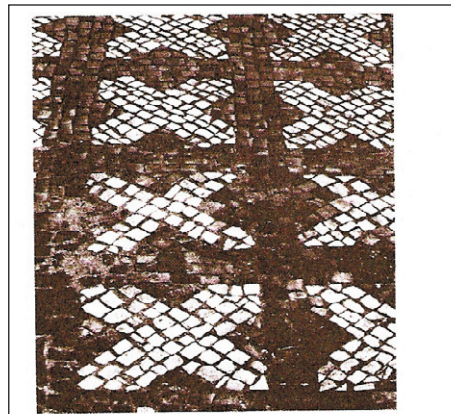
Víme totiž, že již před dobou Karla IV. se začalo dláždít například na Malé straně a dlažba byla péčí konšelů opravována vždy nejen ve vnitřním městě, nýbrž i před městskými branami v předměstích. V roce 1376 vykázala císařovna Alžběta Pomořanská (Privilegium královny Alžběty v rukopise budyšínském, citovaném Tomkem), choť Karla IV., ročně 20 kop grošů na dláždění a jeho opravování ze cla malostranského, tehdy jí náležitějšího, v němž tehdy konšelé ukázali listy „předěšlých králů českých“, že bylo původně

na dláždění města určeno. Ba z roku 1407 máme dokonce zachovánu v knize malostranské paměť o Janu písařovi celném, jenž odkázal celý svůj dům u Strahovské brány obci Menšího města pražského „na dílo dlažby téhož města“.

Podle archivních svědectví bývalo v Praze před staletími tolik bláta, že nezbyvalo nic jiného, nežli odvázet je na vozech na Karlův most a odtud shazovat bláto do řeky. Svědčí o tom zápis ze dne 3. května 1586, podle něhož sedláci ze vsi u Kojetic byli povinni čtyřikrát do roka odvázet z Prahy bláto. Poněvadž však toho roku bláto „ani před hody ani po hodech“ neodvezli, „z uvážení pánův dáni jsou do vězení a poručeno jim, aby je svezli“. I v dalším zápise z 9. června 1593 bylo koptickým konšelům i rychtáři domluveno, „že nad tím pozorů žádného nemají, když z povinnosti jich sousedé vysílání bývají do Prahy, bláta z města ven vyvozovati, z osady této vozův prkny k tomu náležitými opatřených nemají, tak že to bláto vezouc, zase po městě a ulicích roztrušují, a kdy chtějí, bez odpovědi pánům ouředníkům domů odjíždějí. Protož jestli se toho kterej víceji dopustí a náležitě vopatřeného vozu mít nebude, takovému každému ty prkna nehodná do školy k spálení vzaty býti mají, a soused ten šatlavním vězením od pánův ouředníkův skutečně trestán býti má.“ Stejně jako kojetičtí sedláci také poddaní pražského záduší Panny Marie na Louži ve vsi Sedlce u Prahy byli podle rozhodnutí pražského magistrátu ještě roku 1732 povinni dodržovat svůj starodávný závazek, totiž dvakrát v roce při robotě odvázet bláto od chrámu Páně Matky Boží na Louži. Podle urbáře z roku 1654 byli Sedlečtí povinni „předně k slavnostem velikonočním a před poutí držanou bláta z vůkol kostela k odvážení na dva vozy nakládati skrze své domácí a též zase to odvezení na most a z mostu do řeky házeti...“

Také na Novém městě se s dlážděním počalo patrně velmi brzy. Roku 1378

se dnešní ulice Hybernská již nazývá Dlážďenou a roku 1389 určili konšelé a obec, aby se veškeré pokuty z trhu seněného použily na „spravování“, čemuž lze asi rozumět, že na dláždění cest vedoucích k tomuto trhu, a jak potvrzuje i náleze pamětní knize novoměstské, „i také jinde, kdež by bylo potřebí, což svěřeno jistým sousedům k tomu ustanoveným“.

Původní vzor s kříží kolem kostela sv. Petra. Správné provedení s ojedinělým bílým mramorem, použitým vzhledem k významu budovy.

Podobně byli v letech 1398-1400 dva sousedé ustanoveni k vybírání jistého cla pod Vyšehradem a „k šíření dlažby ulice od můstku přes Botič až k ohradě kláštera Slovanského z výnosu téhož cla“, jak praví hned na svém počátku „Liber orphanorum Novae civitatis Pragensis ab anno 1398“. Podle zmínek v novoměstské knize berní z roku 1411 byla v této době již dlážděná ulice i v Podskalí a v roce 1415 podle téže knihy ulice Slaměná, vedoucí k bráně Poříčské.

Z roku 1483 máme dokonce písemný záznam o katu Matesovi, který se vzdal svého katovského řemesla a živil se - dlaždičstvím. Tehdy se dláždilo zejména Staroměstské náměstí, což patrně bylo obnovením a zdokonalením dlažby starší, neboť odjinud víme, že právě „rynk“ nále-

žel hned již při prvních počátcích pražské dlažby za krále Jana Lucemburského mezi první místa, kde se s dílem počalo.

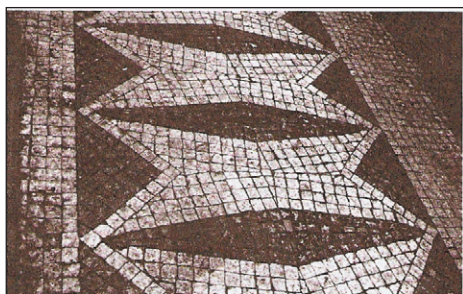
V roce 1460 bylo Malostranským králem Jiřím Poděbradským potvrzeno privilegium krále Jana Lucemburského na clo ve branách „ku prospěchu dlažby ve městě i před městem“. Podle jistého narovnání mezi Menším a Starým městem o clo v bráně Strahovské, z něhož se Malostranským dostávalo ročně 20 kop grošů českých, byli pak konšelé Menšího města pražského povinni každým rokem skládati královskému podkomoří počet, „aby se vidělo, že peníze byly obráceny na dlažbu“.

Z toho všeho se dá zajisté usuzovati, že v dlažbě jiných ulic, ležících více uprostřed města, bylo započato již mnohem dříve. Na Starém pak městě se pokračovalo stále - škoda, že odnikud nevíme, jakou měrou - v plnění konšelských nálezů, učiněných při výše již citovaném prvním, nejstarším nařízení o dlažbě v roce 1331, směřujícím ke všemožnému odstranění nerovností a překážek volného chodění a ježdění po ulicích.

Stejně zajímavé je, že chodníky v Praze jsou vymožeností z r. 1803. Po celý středověk a až do té doby byly ulice dlážděny jenom tzv. „kočičími hlavami“. Déšť a sníh proměňovaly pak ulice v močály, což pochopíme, když se dočítáme, že například oběma Karlovými ulicemi na Starém městě odtékala stoka z Malého náměstí, která byla odstraněna teprve r. 1700. První chodníky byly pak zřízeny v Železné ulici, jedné to z nejstarších dopravních tepen staroměstských, kde stávaly domy bohatých železníků. První zvýšené chodníky dnešního způsobu jsou ovšem ještě o mnoho mladší, neboť byly zřízeny teprve r. 1874 v ulici Pasířské, Rytířské a Železné, kdežto zbytek dosud má dlažbu tak zvanou „řevnickou“.

Vůbec málokterý Pražan ví, po jakém kameni to vlastně v Praze chodí a že by

vlastně mohl být každý docela i pyšný na to, že celý den kráčí po – mramoru, čímž se zajisté hned tak občasné jiného města nemohou pochlubit. Malé kostky, sestavené z českého mramoru z blízkého, ba nejbližšího okolí samotné Prahy**. Ovšem ovrubu chodníků jsou z velkých žulových kvádrů středočeských+ a také ulice v jižní dráze jsou dlážděny většinou žulovými kostkami, kdežto hrboleté, žlutavé „kocíčí hlavy“ v některých starších a méně frekventovaných ulicích jsou velmi tvrdý křemenec++, jehož žlutá barva proniká zvláště po dešti.

Nesprávné vytváření pseudostylových novotvarů. Kubistická ani jiná architektura se až na výjimky nepromítala do vzorů chodníků, mozaiková dlažba byla svěbytná.

Ve druhé polovině 19. a v první polovině 20. století pro úpravu povrchu pražských chodníků se používala takzvaná pražská mozaika, která se stala vzorem pro výdlažbu mnoha dalších sídel. Někde byla napodobována dosti důsledně, jinde dlaždiči vytvářeli z obdobných malých kostek vlastní vzory. Zcela odlišná byla chodníková dlažba těch měst, v nichž byl ve stejném období používán charakteristický místní kámen. Při obnově památkově významných komunikací je v jednotlivých lokalitách třeba důsledně vycházet ze způsobu provedení, který je v daném místě historicky doložený. Bylo by velkou chybou mechanicky přenášet vzory a detaily provedení pražské mozaiky do jiných měst a obcí.

Rozšíření mozaikové dlažby, která

v Praze souvisí především s mimořádným rozvojem města ve druhé polovině 19. století. Dostatek kvalitního mramoru z lomů, které nebyly příliš vzdálené od centra, a snaha reprezentovat umožnily masivní rozšíření štípané mozaikové dlažby na většině chodníků ve městě. Rozvoj pokračoval i v první polovině 20. století. Používal se mramor ve dvou barvách – růžové a šedé. Ve zcela výjimečných případech byl použit i mramor čistě bílý, jednalo se však pouze o chodníky u významných budov, jako například Nová radnice, Obecní dům, některé kostely, ministerstva a soudní budovy. Tříbarevné vzory, doložené pro stejnou dobu z mimopražských lokalit, jsou v Praze dochovány jen ojediněle. Vzhledem k nestejným velikostem štípaných kostek a jejich nepravidelnému tvaru dovozovala štípaná mozaika provedení vzorů značně složitých. Ty se však do současnosti zachovaly pouze výjimečně a často jen ve fragmentech. Vždy se používalo řádkové kladení (nikoliv obloučkové), a to i v případě, že byla štípanou mozaikovou dlažbou pokryta větší plocha bez vzoru.

Je zajímavé pojmenování chodníkových vzorů mozaiky, například: kostky štípané, kostky řezané – draci, bordura u kraje chodníku, dáma se sedmdesátkou, hvězdy a kříže, rámy s draky na koso, atd. Kdysi obvyklý vzor zejména v oblasti Vinohrad a Žižkova představují hvězdy kříže různé se lišící v detailech.

Starší obrubníky byly úzké z růžového mramoru. Byly nahrazovány a doplňovány žulovými úzkými obrubníky

V současnosti jsou chodníky nově dlážděny bez ohledu na původní vzor, který by mohl být zachován třeba jen ve fragmentech nebo i pod živичným krytem.

Použitá literatura: Edgar Th. Havránek „Neznámá Praha“

Mozaiková dlažba a pražské chodníky, Ladislav Špaček

(z přílohy Věstníku za Starou Prahu)

Ze zápisníku Edvarda Marka Copak mohla babička Marková vědět, co je to káva, či kaffe...

Francouzští vojáci navštívili naši zemi nejen při bitvě u Slavkova v r. 1808 a později také když byli na útěku z Ruska po roce 1812. Kdy se zastavili také na Lipnici, to také není tak důležité jako to, že přišli do kovářny a tu začíná vyprávění o kováře Markově...

Madam, uvařte nám kávu a také sobě... Co to je kafee a jak se to vaří? Přemýšlí kovářka. „Dovedu ledacos uvařit – oukrop – nebo esterku – zelňačku – nebo knedle a placky, a hlavně brambory, také peču dobrého... na omáčky jsem výborná, - ale kávu?... to přece také dovedu,“ myslí si nahlas!

Když se vojáci přišli zeptat na kávu, slyší od kovářky, že „ještě není“. Když za chvíli přišli, už se diví, co je s tou kávou kafee?“ A dostávají odpověď „Ještě není vařené“. Vojáci se diví, co to babka povídá. ?... „Madame „Jak to, že není ještě vařené?“ a dostávají odpověď: „Ještě je tvrdé!“ Všichni se seběhli a nemohli

se smíchy udržet, vždyť bába kávu jakživ neviděla, ona ji nasypala do vody a vařila. A zase říká: „Vždyť je pořád tvrdé!“ Když se dost nasmáli, kávu utloukli a prášek uvařili. „To bych také uměla“, povídá kovářka...

Tak to byla první káva na Lipnici a první ji vařila kovářova manželka.

Nebyli na Žižkově jen lidé takoví jako pan Tobiáš, Vlček a podobní, ale i zlí. Lidé se sobě moc nepodobají jednáním ani životem. Neměli důvod ke zlobě, a přece někteří byli zlí. Zamilovali si zlobu, nevděk, nenávisť. Jistě při tom šťastni nebyli... V Jakoubkově ulici bydlela paní, která sice slušně vypadala, ale zdání klame. To, že měla vyřídilku, by ženě nevadilo, ale ta její vyřídilka byla spíš „hubou nevyváchanou“. Ani jí nevadilo, když ji napomínal starý osmdesátiletý člověk, aby se nerouhala Bohu svými řečmi, že by ji mohlo potkat něco zlého, vždyť Bůh nebývá posmíván... „Copak se chcete dostat do pekla?“ slyší povídat Marka. „Ale já chci raději do pekla než do nebe, v pekle je veselo!“ Za pár dní byla v pekle. Totiž ranila ji mrtvice. Šla po ulici tak ztěžka, že táhla za sebou nohu jako mrtvou, divně se kroutila i tvářila, ale to ji nevytěžilo. Starý pan Marek pokládá za povinnost proroka jí připomenout: „Tak co – je to v pekle veselí? - Už v tom pekle jste!“ Paní mu neodpověděla...

Známostou figurkou byl „Habakuk“, to byl harmonikář, který byl dříve žebrákem, ale když začalo být zvykem hrát na dvorcích, naučil se hrát na harmoniku. To hraní bylo tak strašné, že mu lidé raději

honem hodili nějaký peníz zabalený v papíře, aby už přestal. Ale on nemohl odejít, poněvadž když se šťastně oženil s ještě větší chudinkou než-li byl sám, musel na ni počkat, ona obešla všechny nájemníky, aby nezapomněli zaplatit za hudbu a zpěv. Nebyli žebráci, ale hudebníci, takže nechtěla prosit. Zaklepala na dveře a po otevření povídá: „Já jsem tady.“ Našemu tatínkovi připadlo, že musí odpovědět stejně: „Já taky!“ Ale že by nechtěl dát nic na kulturu, tak zabalil do papírku peníze a hodil na muzikanta za ten zpěv a hudbu. Kdyby někdo byl zvědavý kolik se dávalo, tak to byl desetník nebo

dvacetník. Ono těch žebráků chodilo více, měli rozdělenou Prahu. Obcházel, aby si to zpestřili, takže někdy se vraceli na stejné místo až po roce.

Nejznámější byl slepec „Edáček“. Hrál na harmoniku, dost slušně i zpíval. Tatínek na něj vždy čekal: „Copak ten Edáček, už tu rok nebyl!“ Podle hudby jsme ho poznali. Vždycky mne tatínek poslal, abych ho pozval na oběd. Edáček rád přišel, sedl si s námi ke stolu, najedl se, napil, popovídal a obvykle za to, že jsme ho zdrželi, místo obvyklého dvacetníku dostal korunu.

J. P.

UPOZORŮJEME

Žižkovský rodák a častý návštěvník Žižkova – Jaroslav ČVANČARA (1948), historik, publicista a hudebník (a také bratr člena našeho KPŽ Miroslava Čvančary), vydal v prosinci 2007 závěrečný díl obrazové historické trilogie „Někomu život – někomu smrt“. Tento poslední díl obsahuje téměř dva tisíce unikátních dokumentárních fotografií z dob nacistické okupace a československého zahraničního i domácího odboje.

Autor Jaroslav Čvančara mimo to vydal v posledních dvou desetiletích včetně prvních dvou dílů zmíněné trilogie ještě knihy „Akce atentát“ a „Heydrich“. Navíc vedle spolupráce na výstavách, například o Zdeňku Burianovi, Jaroslavu Foglarovi, B. Konečném, výstavách ve Vojenském historickém ústavu aj. napsal ještě několik desítek článků z oblasti literatury faktu.

**Krásné léto, vodu bez povodní, čistý vzduch, hodně hub a darů přírody,
zdraví a dobré pohody**

Přejí redaktorky Žižkovských listů Klubu přátel Žižkova

Žižkovské listy, čtvrtletník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 46.

Sestavila Jiřina Polanecká. Redakčně upravila Ivana Jenišťová.

Grafická úprava a tisk Denisa Halašová. Pro vlastní potřebu vydal v srpnu 2010

KPŽ, Blahoslavova 2, 130 00 Praha 3, tel. 242 449 859, 731 288 425.

Email: kpz@volny.cz

www.zizkov-praha3.info